

ФУРСА Є. Є.,

кандидат юридичних наук,
перший секретар відділу аналізу,
планування та інформації
(Департамент консульської служби
Міністерства закордонних справ
України)

УДК 341.82:948:96

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.17>

ШЛЮБ ЧИ ДОГОВІРНИЙ ПОРЯДОК ВРЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН МІЖ ЖІНКОЮ І ЧОЛОВІКОМ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСУЛА: ПОРІВНЯЛЬНІ АСПЕКТИ

У статті проаналізовано діяльність консула, зокрема, консультативну щодо вибору особами, які до нього звертаються за наданням правової допомоги з вчинення нотаріальних дій найкращого способу, із урахуванням життєвої ситуації заявників, регламентації відносин у шлюбі чи спільного проживання чоловіка і жінки без шлюбу. Висвітлено можливі варіанти такого врегулювання відносин, розкрито сутність, переваги, недоліки та наслідки, які можуть настати у кожному конкретному випадку для подружжя чи жінки і чоловіка, яка проживають без шлюбу, одним із яких є іноземний громадянин (-ка). Оскільки український консул може працювати у різних країнах світу, де проживають громадяни України, які можуть реєструвати шлюби, укладати шлюбні та інші сімейні договори із громадянами держави перебування консула, тому дуже важливим є знання консулом хоча б основ іноземного законодавства, яке регламентує ці питання, щоб він міг проконсультувати цих осіб. Проаналізовано договірне регулювання шлюбних та подібних договорів між жінкою і чоловіком на прикладі таких країн як Мексика, Бразилія, Іспанія, Румунія, Греція. Цей досвід є дуже важливим як для консула, так і пересічних українських громадян, які можуть бути користувачами нотаріальних послуг в країні перебування консула та їх проживання. Проаналізовано інформаційну базу, зокрема, консультації адвокатів Бразилії щодо переваг та недоліків шлюбу чи договірного врегулювання відносин між жінкою і чоловіком. Висловлено авторське бачення щодо доцільності реєстрації шлюбу та проаналізовано досвід Іспанії щодо серйозного та скрупульозного підходу до укладення шлюбу у цій країні. Також проаналізовано договір про заручини в контексті підготовки до реєстрації шлюбу та відповідальності, яка може бути покладена на кожного із наречених у разі якщо шлюб не буде зареєстровано на прикладі таких країн як Мексики, Румунії та встановлено різні підходи, порівняно із Україною, до вирішення цих питань. Заслужовує на увагу авторський аналіз припинення нотаріусом релігійного шлюбу в Греції в договірному порядку, за наявності згоди обох із подружжя. Такий досвід є корисним для України, особливо, коли йдеться про членство в ЄС з метою адаптації та вдосконалення нашого законодавства з сімейних відносин.

Ключові слова: консул, шлюб, релігійний шлюб, заручини, шлюбний договір, договір про спільне проживання.

Fursa Ye. Ye. Marriage or the contractual procedure for the settlement of relations between a woman and a man in the context of consul activity: comparative aspects

The article analyzes the activities of the consul, in particular, advisory activities regarding the choice of persons who turn to him for legal assistance in performing notarial acts of the best way, taking into account the life situation of the applicants, the regulation of relations in marriage or cohabitation of a man and a woman without marriage. The possible options for such a settlement of relations are highlighted, the essence, advantages, disadvantages and consequences that may arise in each specific case for a spouse or a woman and a man living without marriage, one of whom is a foreign citizen, are revealed. Since the Ukrainian consul can work in various countries of the world, where citizens of Ukraine live, who can register marriages, conclude marriage and other family contracts with citizens of the state where the consul is staying, it is therefore very important for the consul to know at least the basics of foreign legislation that regulates these issues, in order to he could consult these persons. The contractual regulation of marriage and similar contracts between a woman and a man is analyzed on the example of such countries as Mexico, Brazil, Spain, Romania, Greece. This experience is very important both for the consul and for ordinary Ukrainian citizens who may be users of notary services in the consul's country of residence. The information base was analyzed, in particular, the consultations of Brazilian lawyers regarding the advantages and disadvantages of marriage or contractual settlement of relations between a woman and a man. The author's vision regarding the expediency of marriage registration is expressed and the experience of Spain regarding a serious and scrupulous approach to marriage in this country is analyzed. The engagement contract was also analyzed in the context of preparation for marriage registration and the responsibility that can be placed on each of the bride and groom in the event that the marriage is not registered using the examples of countries such as Mexico and Romania, and different approaches, compared to Ukraine, to solving these issues were established.

Worthy of attention is the author's analysis of the termination of a religious marriage in Greece by a notary in a contractual manner, with the consent of both spouses. Such experience is useful for Ukraine, especially when it comes to EU membership in order to adapt and improve our legislation on family relations.

Key words: *consul, marriage, religious marriage, engagement, marriage contract, cohabitation contract.*

Вступ. З метою збагачення української правової системи досвідом різних іноземних країн у сфері сімейних, шлюбних відносин та адаптації українського законодавства до законодавства ЄС доцільним є аналіз нормативних актів і практики застосування іноземного права консулом при вчиненні нотаріальних дій з іноземними суб'єктами (сторонами договірних відносин) країни його перебування.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз діяльності консула, зокрема, з надання консультацій особами, які до нього за вчиненням нотаріальних дій та вибору найкращого способу регламентації відносин у шлюбі чи спільного проживання чоловіка і жінки без шлюбу. Ознайомитись із досвідом різних країн щодо шлюбу, договірному врегулювання шлюбних, сімейних відносин з метою вдосконалення українського матеріального та процесуального законодавства у контексті діяльності консула.

Результати дослідження. Важливість для пересічних громадян тих порад, які надає уповноважена на вчинення нотаріальних дій посадова особа, зокрема, й при посвідченні шлюбного чи іншого сімейного договору важко переоцінити. На жаль, сучасні консультації, їх зміст та наслідки виміряти складно, оскільки поради були надані і громадяни їх або втілюють у договори, які хочуть посвідчити або нехтують ними, або перевіряють їх доско-

налість та відповідність вимогам закону та їхнім інтересам у інших фахівців. Однак, відповідальність за такі неправильні поради, як правило, не може бути застосована в силу того, що консультації з вчинення нотаріальних дій надаються консулом із дотриманням таємниці вчинюваних нотаріальних дій, це призводить до того, що та довести такі факти в суді буває просто складно.

Розглянемо ситуацію, з якою може зіткнутися консул, коли до нього звертається чоловік та жінка, які вагаються у виборі того способу оформлення їх спільного проживання, який вони мають зафіксувати на майбутнє. Пересічні громадяни, як правило, знають два способи: реєстрація шлюбу або спільне проживання без такої реєстрації. У такому зв'язку, виникає питання, а що їм порадить фахівець? Якщо дивитися на спільне проживання двох осіб, які мають намір тривалий час спілкуватися, мати права та виконувати взаємно обумовлені обов'язки, то вибір може стояти про декілька варіантів врегулювання таких відносин. Варіативність, в цьому випадку, зводиться до таких способів оформлення відносин:

1) зареєструвати шлюб у консула або в органах ДРАЦСу. У такому разі відносини подружжя потрапляють під регулювання законодавства.

Крім того, при відсутності дітей і спору щодо розподілу майна, а також за згодою обох з подружжя шлюб розривається консулом або в органах ДРАЦСу без певних проблем, витрат часу та значних коштів;

2) укласти шлюбний договір, метою, якого є відмежування частини відносин подружжя, які врегульовуються нормами законодавства від тих, які сторони вправі врегулювати на власний розсуд. Консул має право посвідчувати такий договір;

3) укласти інший вид договору, яким подружжя може врегулювати абсолютну більшість своїх відносин на власний розсуд, *наприклад*, сімейний договір (ст. 9 Сімейного кодексу України) [1] (надалі - СК), у якому, на відміну від шлюбного договору, можуть регламентуватися немайнові відносини між подружжям та їхніми дітьми. Такий договір також може посвідчити консул;

4) чоловік та жінка можуть спільно проживати без реєстрації шлюбу, за умови, що вони не перебувають в інших шлюбах. Таке спільне проживання зумовлює виникнення прав та обов'язків згідно статей 74, 91 СК України. Тобто, співмешканці або один з них не бажає брати на себе встановлених законом зобов'язань, але вони наставатимуть, якщо в суді буде доведений факт, що жінка та чоловік, які не перебувають у шлюбі між собою, тривалий час проживали однією сім'єю. В такому випадку процес доведення своїх прав та виконання обов'язків буде ускладнений і багато обставин потрібно буде доводити в суді. Тому їх спільне проживання може бути оформлене шляхом посвідчення договору. Такий договір може врегульовувати не тільки спільне проживання чоловіка та жінки без шлюбу, а й двох осіб однієї статі, які можуть передбачити у ньому мінімальний комплекс прав та обов'язків. Договір про спільне проживання чоловіка і жінки без шлюбу консул також може посвідчити, але чи порекомендує він такий вид договору?

На практиці бувають такі життєві ситуації, коли співмешканці, в силу їх переконань чи з інших поважних причин не вважають доцільним реєструвати шлюб, передбаченим законом способом. Тому вони хочуть врегулювати саме у договорі комплекс прав та обов'язків абсолютно подібний як у шлюбі. В такому випадку має місце договірна альтернатива цивільного шлюбу, а такий договір отримав назву у багатьох країнах світу як «договір про стабільний союз» або договір про партнерство[2]. Назва такого договору може змінюватися як в різних країнах, так і за бажанням сторін;

5) в багатьох країнах світу релігійний шлюб може слугувати альтернативою цивільному шлюбу. Але, за наявними у нас відомостями, частина релігійних конфесій в Україні, однозначно, не буде здійснювати обряд вінчання, якщо шлюб не був зареєстрований в органах ДРАЦСу. Хоча такий порядок важко назвати виправданим, оскільки церква відокремлена від держави і наречені просять благословення не від держави, а від Бога, але до внесення відповідних змін та встановлення правил реєстрації таких шлюбів варто прийняти це правило до уваги. Вважаємо, що релігійний шлюб не повинен супроводжуватися укладан-

ням договорів, оскільки подружжя довірило свою долю Богу. Отже, елемент недовіри або застереження, які властиві договору, на нашу думку, несумісні з релігійним шлюбом. Але це не висновок, а гіпотеза, тому, що кожен має обирати свій шлях, оскільки це не заборонено і це питання дуже делікатне, як, до речі, й будь-яка консультація, як адвоката, так і нотаріуса, консула, котра стосується шлюбних відносин.

У контексті діяльності консула, хотілося б зупинитися на питаннях вибору між цивільним шлюбом та стабільним союзом (договором про партнерство), які мають місце у різних країнах світу.

Після ознайомлення із публікацією та практикою регламентації відносин, які пов'язані із шлюбом, сім'єю, спільним проживанням чоловіка і жінки без шлюбу у **Бразилії** [3], на нашу думку, у ній упереджено спонукають розглянути всі «за» і «проти» встановленого законодавством способу реєстрації шлюбу та переваги надають договірному способу врегулювання спільного проживання. Дійсно, численні консультації адвокатів, в яких розглядалися питання розлучення, розподілу спільного майна, визначення місця проживання дитини, встановлення аліментів, часу побачення з дитиною тощо, можуть спонукати до того, щоб застерегти молодь від такого кроку як одруження. Однак, численна армія подружніх пар, які прожили в шлюбі все своє життя, не звертаючись до юристів, доводять факт доцільності шлюбу і його реєстрації. Отже, свій професійний негативний досвід не можна переносити на всіх бажаючих спільно проживати, оскільки це природне бажання і зупинити його неможливо. Тому найперша порада консулам, ні в якому разі свій особистий досвід, свої міркування щодо шлюбу не рекомендуйте особам, які звертаються за консультацією як правильний вихід із ситуації. У кожного власний характер, свої уподобання, а приклади із власного життя не універсальні і не потрібно їх оприлюднювати під час консультації. Особам, які звернулись до консула слід висвітлити всі можливі варіанти врегулювання спільного життя з позитивними і негативними наслідками кожного варіанту, але не можна маніпулювати інформацією. Наприклад, на одному з іноземних сайтів (Бразилія) була оприлюднена така інформація:

ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ

– Це договір об'єднання, права та обов'язки визначені законом і ви не можете їх змінити;

– Подружжя має обрати лише один із режимів власності, визначених Цивільним кодексом;

– Розлучення вимагає відкриття судової справи, якщо подружжя має дітей і існує спір щодо майна. Між слуханнями та консультаціями з адвокатами проходить не менше трьох років;

– Цивільний шлюб породжує публічний акт. Будь-яка зміна сімейного стану з одруженого на розлученого змушує подружжя підкорятися державній бюрократії.

СТАБІЛЬНИЙ ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР

– Це персоналізований контракт, у якому пара створює власні правила співіснування;

– Існує свобода створювати змішані режими речей: наприклад, розподіл майна здійснюється пропорційно зарплаті кожного із подружжя;

– Просто виконуйте те, про що домовилися. Договір втрачає силу з моменту розлучення подружжя. Не потрібно створювати інший документ;

– Це може бути приватний договір, з присутністю юриста та нотаріально посвідчений. *Договір гарантує ті ж права, що і цивільний шлюб* [3].

В кінці наведеного матеріалу (надано автором курсивом), робиться висновок, який свідчить про негативні риси шлюбу і переваги укладання стабільного шлюбного договору. Але чи є такий посил однозначно правильним? Дійсно, абсолютна перевага у договірному способі врегулювання спільного життя чоловіка та жінки полягає в тому, що розірвання договору про спільне життя призводить до припинення відносин, які він регулював. Але розірвання такого договору при наявності заперечень в іншій стороні буде відбуватися в судовому порядку, тому може супроводжуватися багатьма судовими засіданнями та значними судовими витратами.

Отже, наведену у цьому ж матеріалі цитату про економічну перевагу посвідчення стабільного союзного контракту слід конструктивно-критично сприймати, а саме: *«Вартість стабільного союзного контракту вища, близько 2500 реалів. Реєстрація шлюбного шлюбу в РАЦСі коштує в середньому 250 бразильських реалів. Але витрати на розлучення перевищують 7 тис. бразильських реалів. Не кажучи вже про час розлучення, оцінений у два роки, та емоційне виснаження як під час «марафону»»* [3].

Дійсно, при наявності згоди і чоловіка, і жінки такий договір може бути припинений іншим договором або актом, але зафіксувати таке припинення необхідно, інакше він буде розцінюватися як такий, що діє і породжує юридичні наслідки. Скільки коштує розірвання такого договору у суді, скільки часу і нервів потрібно буде витратити.

Слід враховувати також ментальність переважної більшості сучасних українських жінок, тоді ми неодмінно побачимо українські традиції – «жити в шлюбі і бажано його зареєструвати до певного часу». Тому не будемо критично сприймати наведену у зазначеній вище публікації інформацію щодо негативних рис реєстрації шлюбу, оскільки такі вади шлюбу можуть бути спрощені, шляхом його розірвання за спільною згодою обох з подружжя.

Недоліки законодавства щодо врегулювання дошлюбних, шлюбних, сімейних відносин можуть бути застережені і компенсовані договором про заручини або шлюбним чи сімейним договором.

Так згідно ст. 140 Цивільного кодексу **Мексика** (надалі- ЦКМ) святкувати заручини можуть тільки чоловік, якому виповнилося шістнадцять, і жінка, якій виповнилося чотирнадцять. А у ст. 141 ЦКМ встановлено, що за участі неповнолітніх наречених заручини не породжують юридичних наслідків, якщо на це не дали згоди їхні законні представники[4].

В той же час, у ст. 142 ЦК Мексика, однозначно, встановлено: *«Заручини не породжують обов'язку одружитися, і в них не може бути передбачено жодного покарання за невиконання обіцянки»*.

Однак, у ст. 143 ЦКМ передбачено: *«Той, хто без поважних причин, відмовляється виконувати своє шлюбне зобов'язання або на невизначений термін відкладає його виконання, повинен, за рішенням судді, сплатити витрати, понесені іншою стороною щодо передбачуваного шлюбу. Таку ж відповідальність несе наречений, який навів поважну причину для розірвання заручин. Наречений, який без поважних причин не виконав свого зобов'язання, також має сплатити моральне відшкодування, якщо через тривалість залицяння, інтимність, встановлену між нареченими, публічність стосунків, близькість одруження чи інші подібні причини, розрив заручин завдає серйозної шкоди репутації невинного нареченого»*[4]. Як бачимо, у таких відносинах домінуватимуть права нареченої...

Отже, колізія між цими нормами законодавства Мексики пов'язана з тим, що спонукати до реєстрації шлюбу, передбаченими у договорі, негативними санкціями не можна. Але суд вправі визначити вину нареченого або нареченої і встановити компенсацію завданої шкоди. Здається такі норми деякою мірою не послідовні, якщо ми визнаємо наперед, що розрив стосунків і небажання зареєструвати шлюб призводять до завдання моральної шкоди, а також матеріальної, то сторони мають право обумовлювати ті наслідки, які для них настануть у разі невиконання взятих на себе зобов'язань. В усякому разі, сприйняття тонкощів таких відносин судом, зокрема, залицяння, інтимність, встановлену між нареченими, публічність стосунків «оцінити» дуже складно. В той же час, коли сторони укладають договір про заручини, вкладають істотні кошти в його святкування, то здається можливим вимагати відшкодування наперед встановлених зобов'язань.

При цьому, в Україні гарантується рівність прав жінки та чоловіка, тому важко говорити про наперед винну поведінку нареченого навіть без вини, коли він наведе поважну причину розірвання заручин.

Щодо договору про заручини, який передбачений законодавством **Румунії**, то тут є свої специфічні ознаки, оскільки договір може укладатись у будь-якій формі і, відповідно, його існування може бути доведено за допомогою будь-яких засобів доказування (ч. 3 ст. 266 Цивільний кодекс Румунії)[5] (надалі-ЦК Румунії). Це положення не може бути застосоване

в Україні в контексті сучасного святкування весілля, оскільки на сьогодні за п. 3 ч. 1 ст. 208 ЦК України встановлений дуже низький майновий ценз для правочинів фізичних осіб між собою, а саме: сума правочину не повинна перевищувати у двадцять і більше разів розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян, тобто $17 \times 20 = 340$ грн. Отже, як мінімум, договір про заручини має укладатися в письмовій формі.

Але лякатися не потрібно, оскільки проста пропозиція зареєструвати шлюб, без зафіксованих в договорі про заручини умов, а не словесних обіцянок щодо святкування весілля, обміну дарунками тощо не призводитиме до матеріальних претензій і санкцій в Україні. Навіть в Румунії гарантується, що наречений, який розриває заручини, не може бути примушений до шлюбу (ч. 1 ст. 267 ЦК Румунії), тому й відповідні штрафні санкції за розірвання заручин вважаються не написаними. В той же час, подібно до інших країн в Румунії подарунки мають бути повернуті, а при неможливості повернути річ, її вартість має бути компенсована (ст. 268 ЦК Румунії), а також понесені витрати та будь-які інші заподіяні збитки мають бути відшкодовані (ст. 269 ЦК Румунії). Вважаємо, що ці норми є справедливими і можуть бути запозичені до СК України, оскільки на весілля витрачаються дуже істотні кошти, так як святкування відбувається урочисто. Однак, в сучасних умовах варто визнати, що не тільки наречений як це передбачено у Румунії, а й наречена може відмовитися від реєстрації шлюбу і так врівноважити їх правовий статус. Для того, щоб договір про заручини не нагадував «примушування» до вступу у шлюб, варто обумовити строк в договорі, до якого сторони можуть відмовитися від наступної реєстрації шлюбу або перенести дату такої реєстрації і які причини можуть вважатися сторонами поважними.

Отже, договір про заручини використовується в законодавствах багатьох іноземних країн. Однак, проаналізований раніше аспект має враховуватися консулами у разі посвідчення договорів про заручини, зокрема, коли нареченим або нареченою буде громадянин (-ка) Мексики і вони наполягатимуть на застосуванні законодавства Мексики. Як мінімум, це положення підлягає роз'ясненню консулом нареченим.

Якщо проаналізувати **іспанський досвід** у врегулюванні реєстрації шлюбу і запозичити його до української практики, то діяльність консулів і нотаріусів наповниться дещо іншим змістом. Зокрема, в Іспанії повноваження органів щодо укладення та реєстрації шлюбу розділені щодо: 1) **укладення шлюбу** здійснюють нотаріуси, муніципальні органи; а 2) **реєстрацію шлюбу** – реєстратори. Процедура укладення шлюбу нотаріусом Іспанії проходить у три етапи: 1) посвідчення акту, який передує укладенню шлюбу; 2) посвідчення акту про укладення шлюбу; 3) відправлення за допомогою телекомунікаційних засобів електронно засвідченої копії документу – договору про укладення шлюбу уповноваженому з ведення Цивільного реєстру для здійснення відповідного реєстраційного запису про реєстрацію шлюбу (у ньому збирається уся інформація про цивільно-правовий статус особи та його зміни) [6, с. 7-11; 7, с. 12-17]. Очевидно, що такий варіант реєстрації шлюбів слід визнати як більш виважений, що неодмінно має призвести до зменшення кількості розлучень, але він вимагатиме більше часу і зусиль не тільки від нотаріусів, а й від консулів, які мають реєструвати шлюби за кордоном.

Однак, тенденції сучасних відносин спрямовані на протилежні наслідки – зменшення «формалістики», скорочення термінів від подачі заяви до реєстрації шлюбу, зокрема, в Україні існують такі проекти як «шлюб за добу»[8], а також на фоні зменшення вікового цензу на реєстрацію шлюбу. Так само пропонується й розривати шлюби в спрощеному порядку.

З цього приводу важливим для аналізу і можливого запозичення до української практики може стати й досвід **Греції**, де нотаріуси вправі видавати свідоцтва про розірвання релігійного шлюбу, з проектом якого можна ознайомитись на сайті грецького нотаріуса[9].

Як бачимо, виходячи із аналізу даного Акту про розірвання шлюбу за спільною згодою подружжя процедура розлучення і його реєстрації в Греції відрізняється виваженим характером. Також звернемо увагу на те, що документи разом із нотаріусом та подружжям підписують адвокати, яких слід сприймати не тільки як представників, які допомагали здійснювати переговори між сторонами та давали правового допомогу, а й як свідків, які

підтверджують, що порушень прав його клієнта не було. В такому разі й на консула покладатиметься обов'язок фіксування волевиявлення сторін та їх адвокатів, а також передача відповідного документа уповноваженим особам. Однак, такий спосіб припинення шлюбних відносин не означає, що його не можна розірвати за ініціативою одного із подружжя в суді, коли сторонами не досягнуто згоди. Крім того, договір про розірвання шлюбу допускає врегулювання відносин подружжя, коли є діти.

Якщо є неповнолітні діти, для того, щоб розірвати шлюб, то опіка над ними, спілкування з ними та їхнє утримання повинні регулюватися тією самою або іншою письмовою угодою між подружжям, яка буде дійсною принаймні протягом двох (2) років. а) Письмовий договір про розірвання шлюбу, а також договір про опіку, спілкування та утримання неповнолітніх дітей подаються представниками кожного з подружжя разом із спеціальними довіреностями нотаріусу. б) Підготовка нотаріального акту, зазначеного в пункті 4 цієї статті, триває *не менше десяти (10) днів з моменту письмової згоди подружжя*, дата якої підтверджується свідоцтвом про справжність підпису подружжя з секретаріату мирового суду за місцем знаходження нотаріуса, який буде складати нотаріальний акт. Якщо свідоцтво стосується опіки, спілкування та утримання неповнолітніх дітей, акт є *виконавчим документом*, якщо положення статей 950 і 951 Цивільного процесуального кодексу Греції були включені в угоду. Після закінчення строку дії такого договору опіка, спілкування та утримання дітей можуть регулюватися на наступний період шляхом укладення та посвідчення нового договору у тому ж порядку[9].

Автори погоджуються з таким договірним варіантом врегулювання питань припинення шлюбу, оскільки при наявності згоди обох з подружжя судовий розгляд перетворюється на зайві витрати часу і нервів. Щодо вирішення долі дітей договором між батьками, то такий порядок може бути доповнений висновком органу опіки та піклування з метою створення для дитини (дітей) належних умов для її життя і розвитку. Якщо ж ми виходимо з того, що абсолютна більшість батьків намагається дати дітям все найкраще, то можна користуватися цією презумпцією і не вимагати висновку органу опіки та піклування. В такому разі ми будемо розраховувати, що неналежне виконання батьківських обов'язків буде помічено в школі, судами, іншим з батьків тощо і виявлений факт призведе до зміни місця проживання дітей з іншим з батьків або поміщення їх до спеціальних установ.

Отже, договірний спосіб припинення шлюбних відносин має бути регламентований законодавством і усувати зайве напруження між батьками, якщо вони мають дітей, але про всі обставини їх виховання, утримання і спілкування з ними вони мають домовитися.

Як впливає з проаналізованої публікації, в Греції вже скасований шестимісячний термін для примирення подружжя, рішення суду про розірвання шлюбу вже не підлягає оскарженню та інші новації, тобто, у судів забрані істотні повноваження, які раніше використовувалися для збереження шлюбу[9]. Але такий підхід робить процедуру розірвання шлюбу в суді ще більш формальною і простішою, ніж нотаріальний порядок укладання відповідного договору. Тому варто зважати на те, що судові рішення має відповідати встановленим законодавством вимогам, а відсутність апеляційного оскарження такого рішення може призвести до нехтування такими вимогами, шаблонного вирішення справ цієї категорії – «всіх розлучаємо без урахування доводів супротивників такого рішення», а також, в остаточному рахунку, це призведе до порушення прав людини в суді. Навіщо слухати доводи противника розлучення, якщо суддя наперед знає, що він розлучить подружжя? Подібну картину ми вже спостерігаємо, коли суди посилаються на практику ЄСПЛ або позицію Верховного Суду. Отже, шаблон готовий і слід ним керуватися в усіх справах. Те положення, що сам Верховний суд може змінити свою позицію, це нікого не турбує, але за цією помилковою позицією суди нижчих інстанцій вже вирішили значну кількість справ. Тоді виникає питання, а як бути з такими рішеннями? Очевидно, що їх необхідно переглядати, але це вже неможливо з причин пропуску строку на оскарження. Тому грецький досвід здається небезпечним для цивільного судочинства в Україні та захисту прав громадян в судах.

Висновки. У зв'язку з викладеним, варто, на нашу думку, брати до уваги, що консули вправі посвідчити договір між батьками про врегулювання всіх питань, що пов'язані із здійсненням батьківських прав та визначення місця проживання дитини, її утриманням, вихованням і побаченнями та лише після цього зафіксувати факт розлучення. Такий варіант розлучення за спільною згодою подружжя, коли всі питання вирішуються на договірних засадах, вважаємо найбільш оптимальним для сторін і раціональним для держави, оскільки суди будуть вирішувати лише спірні питання.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України: станом на 24.07.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
2. Фурса С.Я. Перспективні напрями розвитку нотаріату: теоретичні та практичні аспекти. *Цивілістична процесуальна думка*. 2017. № 4. С. 10.
3. Contratos de casamento. Anoreg/BR/. URL: <https://www.anoreg.org.br/site/contratos-de-casamento/>
4. Artículo 140 del Coligo Csvill. Conceptos.com. URL: <https://www.conceptosjuridicos.com/mx/codigo-civil-articulo-140/>
5. Codul civil al României . URL: <https://www.codulcivil.ro/art-266-Incheierea-logodnei/>
6. Фурса С.Я. Перспективні напрями розвитку нотаріату: теоретичні та практичні аспекти. *Цивілістична процесуальна думка*. 2017. № 4. С. 7-11.
7. Бандура С.О. Посвідчення нотаріусом факту укладення шлюбу: практика Іспанії та перспективи для України. *Цивілістична процесуальна думка*. 2017. № 4. С. 12-17.
8. Пілотний проєкт «Шлюб за добу». URL <https://minjust.gov.ua/m/de-zareestruvati-shlyub-za-24-godini>.
9. Μανωλιδάκη Ε. Η συμβολαιογραφική λύση του γάμου (με παρατηρήσεις αντλούμενες από μελέτη της Καθηγήτριας Καλλιρρόης Παντελίδου) URL: <https://efotopoulou.gr/i-simvoleografiki-lisi-tou-gamou-me-paratirisis-antloumenes-apo-meleti-tis-kathigitrias-kallirrois-pantelidou>.

